

HOE SCHRIJF IK EEN WERKSTUK SLAVISCHES TAALKUNDE?

1 Algemeen: Inhoud, vorm & stijl

1.1 De waarde van een werkstuk wordt primair op grond van de inhoud vastgesteld. Dit neemt niet weg dat eerst voldaan moet worden aan de randvoorwaarde: de aanwezigheid van een gestructureerde, heldere, zakelijke en nauwkeurige tekst. De tekst moet in correct Nederlands (inclusief consequente spelling en interpunctie) geschreven zijn.

1.2 Een werkstuk is bijna altijd een verslaglegging van wat je hebt gedaan. Daarin hoort beslist ook het noemen van punten waar je wel over nagedacht hebt, maar waar je niet bent uitgekomen. Het formuleren van een niet opgelost probleem is immers óók een bijdrage aan de wetenschap.

1.3 De informatie die in het werkstuk staat moet van dien aard zijn dat jaargenoten zouden moeten kunnen begrijpen waar het over gaat. Het is niet de bedoeling dat ze eerst allerlei boeken en artikelen moeten lezen voordat ze in de gaten hebben wat nu eigenlijk wordt bedoeld. Het is daarom vaak raadzaam om in een apart hoofdstuk het te onderzoeken onderwerp in een breed kader te plaatsen. Hou bij het schrijven niet zo zeer je eigen gedachtegang aan maar die van de potentiële lezer.

Voorbeeld

Stel dat je een taalkundige analyse maakt van een dertiende-eeuwse Oudrussische oorkonde. Het is dan aan te raden om eerst uit te leggen welke oorkonden en andere teksten je nog meer had in de dertiende eeuw en vroeger. Bestaan er van de betreffende oorkonde meerdere afschriften of hebben we met een uniek exemplaar te maken? Wijkt de taal van de oorkonde af van die van andere teksten uit dezelfde periode?

1.4 Ga er vanuit dat de lezer in principe geen tijd heeft om het werk te lezen. Als de lezer niet snel genoeg in de gaten heeft waar het werkstuk over gaat en wat de doelstelling ervan is, dan is de kans groot dat hij of zij vroegtijdig afhaakt. Besteed daarom veel aandacht aan het inleidende hoofdstuk dat je als het visitekaartje van het werkstuk moet zien.

1.5 Ga bij een bespreking van een publicatie altijd zorgvuldig, discreet en volstrekt objectief te werk. Vermijd insinuerende en harde taal. Maak nooit gebruik van uitroepstekens.

1.6 Vermijd 'geleerd' taalgebruik van het type "Voorts dient opgemerkt te worden dat ...".

1.7 Vermijd zo veel mogelijk afkortingen van het type "o.a.", "m.n.", "i.h.b.", "a.h.w.".

1.8 Besteed voldoende aandacht aan een verzorgde, maar wel sobere en functionele vormgeving. Laat je niet verleiden tot het gebruik van de vele toeters en bellen op tekstverwerkers.

2 Literatuur zoeken en verwerken

2.1 Het zoeken naar literatuur begint tegenwoordig op het internet (veelal [Wikipedia](#)). Voor ‘wetenschappelijke’ of ‘academische’ teksten die op het internet staan geldt hetzelfde als voor gedrukte teksten: ze moeten altijd uiterst kritisch benaderd worden. Ga er bij informatie op het internet vanuit dat ze onwaar is tenzij het tegendeel aan de hand van meerdere andere bronnen bewezen kan worden. Immers, er bestaat in verreweg de meeste gevallen geen enkel filter voor informatie die op het internet wordt gestort.

2.2 Een zeer nuttig (en bovendien gratis) boekje om zo effectief mogelijk op het internet te zoeken is van Ewoud Sanders: [EHBO. Eerste Hulp Bij e-Onderzoek voor studenten in de Geesteswetenschappen. Slimmer zoeken, slimmer documenteren](#) (Amsterdam-Den Haag-Leiden 2011).

2.3 Voor Russische internetsites kun je ook gewoon zoeken met Google. Je kunt dan wel het best gebruikmaken van [Google.ru](#). Schakel op die site de taal eventueel ook om van Nederlands naar Russisch. De rangschikking van de zoekresultaten verschilt namelijk van land tot land en van taal tot taal. Een tweede mogelijkheid is de Russische zoekmachine [Яндекс](#) (ook in een [kale versie](#)).

2.4 Een andere mogelijkheid om te beginnen met zoeken naar literatuur is het intoetsen van trefwoorden in de elektronische catalogi van de [Universiteitsbibliotheek Leiden](#). Maak daarbij beslist ook gebruik van de databank van de Modern Language Association (de [MLA International Bibliography](#)). Voor corpusonderzoek naar de Russische taal is de online databank [Национальный корпус русского языка](#) onmisbaar.

2.5 Het is zeer belangrijk dat je tijdens je onderzoek een lijst bijhoudt van titels van boeken en artikelen die je hebt geraadpleegd en eventuele aantekeningen die je daarbij hebt gemaakt. Programma’s als [Endnote](#) of [Reference Manager](#) kunnen hierbij van dienst zijn.

3 Opbouw van het werkstuk

De gewoonlijk vaste bestanddelen van een werkstuk zijn:

- Omslag/titelpagina:
  - titel
  - naam van de auteur
  - afstudeerrichting/opleiding/universiteit
  - naam van de begeleider(s)
  - maand en jaar van uitgave
- [eventueel:] Voorwoord:
  - dankwoord
  - ontstaansgeschiedenis van het werk
- Inhoudsopgave (zo uitvoerig mogelijk en met paginering)
- Lijst met afkortingen

- Inleiding:
  - probleemstelling
  - doelstelling
  - gekozen methode
  - opbouw van het werk
- Titels van hoofdstukken en kleinere teksteenheden
- Conclusie
- Noten (indien voor eindnoten is gekozen)
- Literatuurlijst
- [eventueel:] Bijlage(n)

De hoofdstukken (inclusief Inleiding en Conclusie) moeten genummerd worden. Dit geldt ook voor kleinere teksteenheden. Je kunt daarbij één van de volgende twee indelingen aanhouden: “1, 1.1, 1.1.1, 1.1.1.1” of “A, A.I, A.I.1, A.I.1.a”.

4 Citeren

4.1 Plaats citaten altijd tussen dubbele aanhalingstekens: “ ”.

4.2 Citeer absoluut nauwkeurig in de oorspronkelijke taal. Eventuele vertalingen van citaten in een voor slavisten gewoonlijk niet toegankelijke taal kunnen het best in een noot worden gegeven. Doorgaans niet toegankelijke talen zijn bijvoorbeeld Hongaars, Fins, Roemeens, Nieuwgrieks of Arabisch.

4.3 Plaats korte citaten gewoon in de lopende hoofdtekst, maar zonder langere citaten af door middel van een hele of halve blanco regel onder en boven.

4.4 Markeer weggelaten stukken in een citaat door drie tussen vierkante haakjes geplaatste puntjes: [...].

4.5 Gebruik vierkante haakjes in citaten ook voor je eigen opmerkingen, gevolgd door een gedachtestreepje en je initialen. Vermijd toevoeging van het betweterige “sic”. Verbeter evidente en voor het betoog onbelangrijke schrijf- en drukfoutjes stilzwijgend (of zet ook deze tussen vierkante haakjes, maar dan niet gevolgd door je initialen).

Voorbeeld

Je wil in de volgende zin iets verbeteren en toevoegen: “Na de dood van Methodius vluchtten de meeste van zijn lerlingen naar het zuiden”. Citeer dan als volgt: “Na de dood van Methodius [in het jaar 885 – JS] vluchtten de meeste van zijn le[e]rlingen naar het zuiden”. Of: “[...] vluchtten de meeste van zijn leerlingen naar het zuiden”. Maar niet: “[...] vluchtten de meeste van zijn lerlingen [sic] naar het zuiden”.

5 Voorbeeldzinnen

5.1 Wanneer je in je betoog voorbeeldzinnen geeft, zet deze dan niet tussen aanhalingstekens, maar zonder ze wel af van de hoofdtekst door middel van een hele of halve blanco regel onder en boven. Gaat het in de voorbeeldzin om een specifiek woord, dan kun je dat cursief plaatsen of onderstrepen.

5.2 Heb je meerdere voorbeeldzinnen, zet er dan tussen haakjes nummers voor, waarnaar je vervolgens in de tekst kunt verwijzen. Wil je een eerder gegeven voorbeeldzin nogmaals aanhalen, dan houdt deze hetzelfde nummer.

5.3 Mocht je de voorbeeldzin uit de literatuur hebben, zet er dan tussen haakjes de benodigde bibliografische informatie achter.

Voorbeeld

In de volgende zinnen komt het partikel *bylo* voor:

- (1) Vanju s perva *bylo* i ne zametil. (Turgenev)
- (2) On sobralsja *bylo* vyzvat' taksi, no imenno v tu minutu ... (Kaverin)

Vergelijk je nu (1) en (2), dan valt op dat ...

6 Glosseren

6.1 Plaats woorden, waarvan de vorm in een betoog ter discussie staat, cursief. Dit geldt ook voor kleinere eenheden dan woorden, mits ze niet fonologisch (door / /) of fonetisch (door [ ]) gemarkeerd worden.

6.2 Plaats de vertaling (betekenis) van de in 6.1 genoemde woorden tussen enkele aanhalingstekens: ' '.

6.3 Markeer gereconstrueerde (niet geattesteerde) vormen met een asterisk: *.

6.4 Markeer geconstrueerde onjuiste vormen met twee asterisken: **.

Voorbeelden

- De reflex van Oersl. *tj is in het OKsl. *št*, zoals bijvoorbeeld in *svěšta* 'kaars, licht' (< *svět-ja).
- De loc.pl. van de *ā*-stammen had in het Slavisch klankwettig **-*as* moeten worden, bijvoorbeeld **o ženās 'over de vrouwen'.

7 Transliteratie

7.1 De weergave van het cyrillisch alfabet in transliteratie is aan te bevelen bij afzonderlijke woorden of korte citaten in de tekst en in de literatuurlijst.

7.2 Maak bij de transliteratie van het cyrillische alfabet uitsluitend gebruik van het internationale wetenschappelijke systeem (zie [Transliteratie van het cyrillische alfabet](#)).

Noot

Enkele oorspronkelijk in het cyrillisch geschreven eigennamen worden echter getransliteraard op de wijze zoals de persoon in kwestie het zelf doet of deed, bijvoorbeeld H.C. Трубеткой = Trubetzkoy (zelden: Trubeckoj) of A.B. Исаченко = Issatschenko (maar ook: Isačenko).

8 Noten

8.1 Plaats noten hetzij onder aan de bladzijde (voetnoten), hetzij op het einde van het werkstuk (eindnoten), en wel vóór de literatuurlijst.

8.2 Probeer noten zo veel mogelijk te vermijden. Gebruik ze alleen voor belangrijke opmerkingen over zijpaden in het betoog. Eenvoudige literatuurverwijzingen horen niet in noten thuis maar in de hoofdtekst (zie 9.2).

9 Literatuurverwijzingen

9.1 Het is niet mogelijk een eenduidig antwoord te geven op de vraag bij welke informatie wel en welke niet een literatuurverwijzing gegeven moet worden. Ga er in het algemeen van uit dat onder jaargenoten bekend veronderstelde informatie geen literatuurverwijzing behoeft. Hoe specifiek de informatie, hoe eerder een verwijzing noodzakelijk is.

Voorbeelden

- Geen literatuurverwijzing bij uitspraken als “Het Russisch is een Oostslavische taal” of “Het Russisch heeft geen dualis meer”.
- Wel een literatuurverwijzing bij uitspraken als “Over het aantal naamvallen in het Russisch bestaan verschillende opvattingen (zie Brecht en Levine 1985)” of “Het aspectgebruik is in het Russisch wezelijk anders dan in het Tsjechisch (zie Dickey 2000).”

9.2 Plaats bij een literatuurverwijzing in de tekst achter de betreffende persoon tussen haakjes het jaartal van uitgave. Als van een persoon meerdere werken uit één jaar geciteerd worden, onderscheid deze dan door middel van kleine letters achter het jaartal. Geef indien nodig achter het jaartal ook de betreffende bladzijde(n) van de publicatie aan; jaartal en bladzijde(n) worden gescheiden door een dubbele punt en vervolgens een spatie.

Voorbeelden

- “Trubetzkoy (1954) beweert dat ...”
- “Volgens Van der Meulen (1959a) moet ...”
- “Bij Lehfeldt (1984: 23) lezen we dat ...”
- “Een andere opvatting vind je bij Jakobson (1967b: 47-59, 68-74).”

10 Literatuurlijst

10.1 Rangschik de literatuurlijst alfabetisch en meerdere publicaties van één persoon chronologisch. Je hoeft bij het alfabetiseren niet op diakritische tekens te letten.

Voorbeeld

Cejtlin, Češko, Chaplin, Cibulka; Šaxmatov, Ščedrin, Sluga

10.2 Citeer eigennamen in de moedertaal van de betreffende persoon (zie echter de noot bij 7.2). Plaats indien nodig hierachter de eigennaam zoals gebruikt in de publicatie tussen vierkante haakjes.

10.3 Titels van boeken of tijdschriften worden gecursiveerd. Titels van artikelen worden tussen dubbele aanhalingstekens geplaatst.

10.4 Bij een verwijzing naar boeken moet de plaats van uitgave (zoals geschreven op het titelblad) vermeld worden. Het is – althans voor een werkstuk – niet nodig om de uitgever te noemen. Indien een boek deel uitmaakt van een serie, plaats dan de naam

van deze serie en het betreffende serienummer tussen haakjes achter de titel van het boek.

10.5 Bij een verwijzing naar artikelen moeten achter de titel van het tijdschrift het betreffende nummer en de betreffende bladzijden vermeld worden. Het is niet nodig om de plaats van uitgave of de uitgever te noemen. Indien een artikel is verschenen in een verzamelband, congresband, feestschrift (vaak aangeduid met de Duitse afkorting “Fs.” = “Festschrift”) of gedenkschrift (“Gs.”), vermeld dan wel de plaats van uitgave. Geef bovendien tussen haakjes de namen aan van de redactieleden (aangeduid met “red.” of “ed.”). Bestaat de redactie uit meer dan drie namen, geef dan alleen de eerste naam met daarachter de afkorting “e.a.” of “et al.”.

10.6 Geef titelloze recensies aan met “Recensie” en vervolgens de nodige bibliografische gegevens.

10.7 Markeer niet geraadpleegde literatuurverwijzingen door “n.v.” (= non vidi ‘niet gezien’) erachter te plaatsen.

10.8 Vermeld bij het verwijzen naar internetbronnen altijd het volledige adres (dus inclusief *http://*). Alleen als *http://* direct gevolgd wordt door *www* kun je eventueel het gedeelte *http://* weglaten. (Andere elementen dan *http://*, zoals *ftp://* en *https://* kun je niet weglaten.) Vermeld ook de datum waarop je de internetbron hebt geraadpleegd. Dit is essentieel vanwege het veranderlijke karakter van het internet.

Voorbeeld

Egbert Hartman: “Kapitan Kengoeroe zingt over Poetin – aanstekelijk lesmateriaal voor studenten Russisch”, *Weblog Rusland – Veraf en nabij*, <http://www.ruslandverafennabij.com/2012/05/kapitan-kengoeroe-zingt-over-poetin.html> (11-09-2012).

10.9 Een complicatie bij het verwijzen naar internetbronnen is dat sommige adressen erg lang kunnen zijn of dat het adres op de adresregel niet de precieze pagina weergeeft. Ook werken sommige websites met tijdelijke adressen, bijvoorbeeld als je in databanken aan het zoeken bent, zodat de link een paar uur later al niet meer werkt. In dit soort gevallen kun je als alternatief het adres geven van de hoofdpagina en dan beschrijven hoe je bij de bewuste pagina uitkomt.

Voorbeeld

Je kunt naar het zoekresultaat voor het woord *пировать* in het [Национальный корпус русского языка](#) als volgt verwijzen: “НКРЯ, www.ruscorpora.ru > поиск в корпусе > ‘пировать’ (11-9-2012)”.

11 Voorbeeld van een professionele literatuurlijst

Barentsen, Adrian

2003 “O pobuditel’nyx konstrukcijax s ispolnitelem 1-go lica”. In: Jos Schaecken, Peter Houtzagers, Janneke Kalsbeek (eds.), *Dutch Contributions to the Thirteenth International Congress of Slavists, Ljubljana: Linguistics* (SSGL 30), 1-33. Amsterdam-New York: Rodopi.

Comrie, Bernard

1976 *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge: Cambridge University.

- Coulmas, Florian (ed.)
1986 *Direct and Indirect Speech* (Trends in Linguistics 31). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Eklblom, Richard
1951 *Die frühe dorsale Palatalisierung im Slavischen* (Skrifter utgivna av Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala 39/2). Uppsala: Almqvist & Wiksell, and Wiesbaden-Leipzig: Otto Harrassowitz.
- Ickler, Nancy
1977 "Topicalization and relativization in Old Russian". In: Kenneth Whistler et al. (eds.), *Proceedings of the 3rd Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 656-669. Berkeley: Berkeley Linguistics Society.
- Jacobs, Andreas, and Andreas H. Jucker
1995 "The historical perspective in pragmatics". In: Andreas H. Jucker (ed.), *Historical Pragmatics: Pragmatic Developments in the History of English* (Pragmatics and Beyond, New Series 35), 3-33. Amsterdam: John Benjamins.
- Kieckers, E.
1920 "Zum 'pleonastischen' inquit". *Glotta* 10, 200-209.
- Kiparsky, Valentin
1967 *Russische historische Grammatik. II: Die Entwicklung des Formensystems*. Heidelberg: Winter.
- Machek, Václav
1954 Review of Eklblom 1951. *Zeitschrift für slavische Philologie* 22, 223-226.
1968 *Etymologický slovník jazyka českého*. 2nd ed. Praha: Academia.
- Press, J. Ian
1986 *Aspects of the Phonology of the Slavonic Languages. The Vowel y and the Consonantal Correlation of Palatalization* (SSGL 7). Amsterdam: Rodopi.
- SRJa XI-XVII
1975- *Slovar' russkogo jazyka XI-XVII vv.* R.I. Avanesov et al. (eds.). Moskva: Nauka.
- Uspenskij [Uspensky], B.A.
1973 *A Poetics of Composition: The Structure of the Artistic Text and Typology of a Compositional Form*. Valentina Zavarin and Susan Wittig (trans.). Berkeley: University of California.
- Zaliznjak, A.A.
1986a "Novgorodskie berestjanye gramoty s lingvističeskoj točki zrenija". In: V.L. Janin and A.A. Zaliznjak (eds.), *Novgorodskie gramoty na bereste: Iz raskopok 1977-1983 gg.*, 89-219. Moskva: Nauka.
1986b "Slovoukazatel' k berestjanym gramotam". In: V.L. Janin and A.A. Zaliznjak (eds.), *Novgorodskie gramoty na bereste: Iz raskopok 1977-1983 gg.*, 260-306. Moskva: Nauka.